Lietas arhīva Nr. A42-01238-18/23
ECLI:LV:ADRJRIT:2018:0918.A420330617.9.S

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2018.gada 18.septembrī

Administratīvā rajona tiesa
šādā sastāvā: tiesnese R.Migla,

piedaloties atbildētājas Olaines novada pašvaldības pusē pieaicinātās iestādes Olaines novada domes pilnvarotajai pārstāvei Ilzei Jackunei,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc /pers. B/ pieteikuma daļā par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru /pers. B/ tiktu piešķirts aprūpes pabalsts 135 *euro* par laika periodu no 2017.gada 1.oktobra līdz 2017.gada 19.novembrim un par morālā kaitējuma atlīdzinājumu par Olaines novada domes rīcību Olaines sociālā dienesta 2017.gada 12.oktobra lēmuma Nr.1-07/753 apstrīdēšanas procesā.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicēja /pers.B/2017.gada 9.oktobrī vērsās Olaines novada pašvaldības aģentūrā „Olaines sociālais dienests" (turpmāk – sociālais dienests), lūdzot piešķirt aprūpes pabalstu par laika posmu no 2017.gada 1.oktobra līdz 2017.gada 1.decembrim (*lietas 15.lapa*).

2017.gada 12.oktobrī sociālais dienests pieteicējai sniedza atbildi Nr.1-07/753 (turpmāk – sākotnējais lēmums), norādot uz vairākiem nosacījumiem aprūpes pabalsta saņemšanā, kā arī norādīja, ka pieteicējai ir tiesības saņemt aprūpes mājās pakalpojumu. Lai piedāvātu pieteicējas vajadzībām atbilstošu aprūpes mājās pakalpojumu, sociālais dienests lūdza pieteicēju līdz 2017.gada 23.oktobrim vienoties ar sociālā darba speciālistu par tikšanos pieteicējas dzīvesvietā (*lietas 14.lapa*).

2017.gada 13.oktobrī pieteicēja iesniedza iesniegumu Olaines novada domes priekšsēdētājam, norādot uz savu slikto veselības stāvokli un nepieciešamību pēc aprūpētāja 24 h diennaktī. Pieteicēja norādīja, ka viņai nebūtu piemērota dzīvošana sociālajā mājā vai arī laika pavadīšana samariešu biedrībā. Pieteicēja norādīja, ka viņai palīdz māsa, kura būtu pelnījusi, ka viņai samaksā pabalstus. Papildus pieteicēja pauda neapmierinātību par pašvaldības darbinieku attieksmi pret pieteicēju (*lietas 16.-17.lapa*).

2017.gada 23.oktobrī pieteicēja vēlreiz vērsās Olaines novada pašvaldībā, atkārtoti norādot uz nepieciešamību pēc aprūpētāja un izsakot lūgumu par savas māsas darba apmaksu (*lietas 20.lapa*).

Atbildot uz pieteicējas 2017.gada 13.oktobra un 23.oktobra iesniegumiem, Olaines novada domes priekšsēdētājs 2017.gada 9.novembrī sniedza pieteicējai atbildi Nr.1.8/4974 „Par informācijas sniegšanu" (turpmāk – Lēmums) (*lietas 9.-12.lapa*). Saistībā ar aprūpes pabalsta 45 *euro* mēnesī piešķiršanu pieteicējai paskaidroti aprūpes pabalsta saņemšanas nosacījumi un norādīts, ka no četriem nosacījumiem attiecībā uz pieteicēju izpildās tikai viens, kā arī sociālajam dienestam nav tiesību mainīt pabalsta apmēru. Lēmumā pieteicēja arī informēta, ka sociālais dienests ir pieņēmis starplēmumu Nr.7152 (datums nav norādīts), ar kuru pieteicējas iesnieguma par aprūpes pabalstu izskatīšanu tiek atlikta līdz 2017.gada 29.decembrim. Pieteicēja informēta par aprūpes mājās pakalpojuma saturu un tā piešķiršanas kārtību, kā arī pieteicējai ieteikts atkārtoti izmantot asistenta pakalpojumu pašvaldībā un par asistentu piesaistīt savu māsu.

[2] Administratīvajā rajona tiesā 2017.gada 28.novembrī saņemts pieteicējas pieteikums par aprūpes pabalsta piešķiršanu par laika periodu no 2017.gada 1.oktobra līdz 2017.gada 19.novembrim un morālā kaitējuma atlīdzinājumu, 2017.gada 12.decembrī – pieteikuma precizējumi. Pieteicēja pieteikumā (*lietas 5.-7.lapa*) un tā precizējumos (*lietas 30.-31.lapa*) attiecībā uz prasījumiem, par kuriem pieteikums daļā pieņemts un ierosināta administratīvā lieta, norāda turpmāk minētos argumentus.

[2.1] Pieteicējai ir smagas veselības problēmas un noteikta 2.grupas invaliditāte (līdz 2017.gada 19.novembrim).

[2.2] 2016.gadā pieteicēja aprūpes pabalstu jau bija saņēmusi, un pēc tam nekas nav mainījies.

[2.3] Sociālais dienests piedāvā pieteicējai aprūpes mājās pakalpojumu, kas pieteicējai nav piemērots.

[2.4] Morālā kaitējuma atlīdzinājums 7000 *euro* apmērā pienākas par pieteicējas iesnieguma par aprūpes pabalstu izskatīšanu atlikšanu līdz 2017.gada 29.decembrim, invalīdes neatbalstīšanu un pazemošanu.

[3] Dome rakstveida paskaidrojumos (*lietas 42.-46., 77.-79.lapa*) par pieteikumu norāda, ka pieteikums nav pamatots un lūdz tiesu to noraidīt. Paskaidrojumos norādīti turpmāk minētie argumenti.

[3.1] Pieteicējai no 2014.gada 1.augusta līdz 2014.gada 31.decembrim bija piešķirts aprūpes mājās pakalpojums. Pieteicēja no minētā pakalpojuma neatteicās, bet nesadarbojās ar pakalpojuma sniedzēju biedrību „Latvijas Samariešu apvienība", līdz ar to pieteicējai aprūpes mājās pakalpojumu nebija iespējams sniegt. Atkārtoti pieteicēja nav lūgusi piešķirt aprūpes mājās pakalpojumu.

[3.2] Saskaņā ar Olaines novada domes 2015.gada 28.janvāra saistošo noteikumu Nr.2 „Par ģimenes vai atsevišķi dzīvojošas personas atzīšanu par trūcīgu vai maznodrošinātu un sociālajiem pabalstiem Olaines novadā" (turpmāk – saistošie noteikumi Nr.2), kas bija spēkā līdz 2017.gada 31.decembrim, aprūpes pabalstu 45 *euro* mēnesī piešķir Olaines novadā deklarētam vecuma pensijas saņēmējam, personai ar invaliditāti vai trūcīgai (maznodrošinātai) personai, ja tā nesaņem valsts kopšanas pabalstu, sociālais dienests nevar nodrošināt aprūpi mājās, personai nav likumīgo apgādnieku un tai nepieciešama ilgstoša kopšana.

[3.3] Pieteicējai aprūpes pabalsts 45 *euro* mēnesī bija piešķirts par laika periodu no 2016.gada 1.februāra līdz 2016.gada 30.septembrim, pamatojoties uz pieteicējas norādīto, kāpēc aprūpes mājās pakalpojums nenodrošina viņas pamatvajadzības, un pievienoto ārsta rekomendāciju par

aprūpes mājās nepieciešamību. Sociālais dienests neizvērtēja pieteicējas sociālo situāciju dzīvesveidā un personas faktiskās pašaprūpes spējas pirms aprūpes pabalsta piešķiršanas, kā arī nepārbaudīja vai aprūpes pabalsts ir izlietots atbilstoši tam paredzētajam mērķim.

[3.4] Pieteicēja, vēršoties sociālajā dienestā 2017.gada 9.oktobrī, iesniegumam par aprūpes pabalsta piešķiršanu nebija pievienojusi nepieciešamos dokumentus, kas apliecinātu veselības stāvokļa pasliktināšanos un nepieciešamību saņemt aprūpi mājās. Iesniegumā norādītais, ka pieteicēja ir 2.grupas invalīde ar ierobežotām pašaprūpes spējām, nav pamats, lai uzskatītu, ka pietiecējai būtu nepieciešama pastāvīga aprūpe mājās. Arī lēmumā, ar kuru pieteicēja atzīta par personu ar invaliditāti, nav sniegts pamatojums, ka pieteicējai būtu nepieciešama 24 stundu aprūpe katru dienu.

[3.5] Pieteicēja nevēlas sadarboties ar sociālo dienestu. Nav iespējams nodrošināt pieteicējas sociālās situācijas izvērtējumu, t.sk., novērtēt pieteicēja pašaprūpes spējas, un piedāvāt atbilstošāko sociālo palīdzību vai sociālo pakalpojumu. Kaut arī pieteicējai ir izskaidrota aprūpes pabalsta saņemšanas kārtība un sniegta informācija par pieteicējas tiesībām saņemt aprūpes mājās pakalpojumu, t.sk. aprūpes mājās „Drošības poga" pakalpojumu (palīdzības organizēšana klientam 24 stundas diennaktī pēc klienta pierpasījuma) pēc pašaprūpes spēju novērtēšanas un sociālās situācijas izvērtēšanas dzīvesvietā, pieteicēja kategoriski pieprasa naudas pabalstu.

[3.6] Lai nodrošināt /pers. B/ iespēju sadarboties ar sociālo dienestu 2017.gada 23.oktobrī sociālais dienests pieteicējai uz deklarēto dzīvesvietu nosūtīja starplēmumu Nr.7152 „Par lēmuma pieņemšanas termiņa pagarināšanu'', ar kuru pagarināts pieteicējas iesnieguma Nr.766 [saņemts sociālajā dienestā 2017.gada 9.oktobrī] par aprūpes pabalsta piešķiršanu izskatīšana līdz 2017.gada 29.decembrim. Tā kā pieteicēja 2017.gada 13.oktobra un 23.oktobra iesniegumos nav precīzi formulējusi nepieciešamību pēc aprūpes pabalsta un nekad nav pārsūdzējusi sociālā dienesta pieņemtos lēmumus vai sociālā dienesta faktisko rīcību, bet vienmēr pamatojusi savu vēlmi ar skaidri izteiktu lūgumu gan sociālajam dienestam, gan atbildētājam – sniegt skaidrojumu, šādi izmantojot savas tiesības, lai saņemtu atkal atkārtotus detalizētus un/vai likumiskus skaidrojumus, Olaines novada pašvaldība 2017.gada 9.novembrī pieteicējai uz deklarēto dzīvesvietu nosūtīja Lēmumu. Tādējādi pieteicēja nav tiesīga saņemt zaudējuma atlīdzinājumu, jo viņa nav sadarbojusies ar sociālo dienestu, lai zaudējumu novērstu vai samazinātu to, tādejādi radot pati sev ciešanas un papildu neērtības.

[4] Uz tiesas sēdi pieteicēja nav ieradusies. Tiesa konstatē, ka pavēste pieteicējai nosūtīta likumā noteiktajā kārtībā uz deklarētās dzīvesvietas adresi *(lietas 106.lapa)*, par tiesas sēdi pieteicēja informēta arī 2018.gada 17.maija tiesas sēdē *(lietas 104., 105.lapa)*.

Uzklausot procesa dalībnieku, pārbaudot lietas materiālus un pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 214.panta pirmo daļu, tiesa atzīst par iespējamu izskatīt lietu bez pieteicējas klātbūtnes.

[5] Atbildētāja pārstāve pieteikumu neatzina, pamatojoties uz Lēmumā un paskaidrojumos norādīto.

Motīvu daļa

[6] Izvērtējusi lietas materiālus un uzklausījusi procesa dalībnieku, tiesa secina, ka pieteikums ir noraidāms.

[7] No Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 5.panta pirmās daļas, 32.panta un 33.panta pirmās daļas vispirms izriet, ka sociālā palīdzība nav paredzēta ikvienai personai, bet gan tikai krīzē nonākušo trūcīgo un maznodrošināto ģimeņu (personu) pamatvajadzību apmierināšanai, ņemot vērā viņu materiālos resursus – ienākumu un īpašumu novērtējumu. Citiem vārdiem, tiesības uz sociālo palīdzību ir personām, kurām objektīvu iemeslu dēļ nav savu materiālo resursu, kas ļautu apmierināt viņu pamatvajadzības.

Lietā nav strīda, ka pieteicējs ietilpst Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 5.panta pirmajā daļā, 32.panta un 33.panta pirmajā daļā norādīto personu grupā, kurām ir tiesības uz sociālo palīdzību. Pieteicējai no 2014.gada 1.augusta līdz 2014.gada 31.decembrim bija piešķirts aprūpes mājās pakalpojums *(lietas 47.lapa)*, par laika periodu no 2016.gada 1.februāra līdz 2016.gada 30.septembrim piešķirts aprūpes pabalsts 45 *euro* mēnesī *(lietas 48., 49.lapa)*. Pieteicējai piešķirts trūcīgas personas statuss no 2017.gada 1.oktobra līdz 2018.gada 31.martam *(lietas 8.lapa)*.

Lietā ir strīds, vai pieteicēja var pretendēt uz labvēlīga administratīvā akta izdošanu – aprūpes pabalsta piešķiršanu par laika periodu no 2017.gada 1.oktobra līdz 2017.gada 19.novembrim.

[8] Saistošo noteikumu Nr.2 45.punkts noteic, ka pabalstu aprūpei 45 *euro* mēnesī piešķir vecuma pensijas saņēmējam vai personai ar invaliditāti, ja personai atsevišķi vai personas ģimenei piešķirts trūcīgas vai maznodrošinātas ģimenes statuss, un ja:

1. tas nesaņem valsts kopšanas pabalstu (45.1.apakšpunkts);
2. sociālais dienests nevar nodrošināt aprūpi mājās (45.2.apakšpunkts);
3. tam nav likumīgo apgādnieku (45.3.apakšpunkts);
4. tam nepieciešama ilgstoša kopšana (nepārtraukti vairāk nekā sešus mēnešus), ko apliecina ārsta izziņa (45.4.apakšpunkts).

No minētā izriet, ka, lai piešķirtu aprūpes pabalstu, jāizpildās četriem priekšnoteikumiem.

[8.1] Lietā nav strīda, ka izpildās saistošo noteikumuNr.2 45.1.apakšpunktā noteiktais priekšnoteikums – pieteicēja nesaņem valsts kopšanas pabalstu.

[8.2] No lietas materiāliem izriet, ka, lai izvērtētu iespēju nodrošināt aprūpi mājās, Sociālais dienests 2017.gada 12.oktobrī ar vēstuli Nr.1-07/753 informēja pieteicēju, ka saskaņā ar Olaines novada domes 2011.gada 26.janvāra saistošajiem noteikumiem Nr.4 „Sociālo pakalpojumu saņemšanas un samaksas kārtība Olaines novada pašvaldībā" pieteicējai kā personai ar II grupas invaliditāti ir tiesības saņemt aprūpes mājas pakalpojumu atbilstoši vajadzībām un veselības stāvoklim. Lai piedāvātu pieteicējas vajadzībām atbilstošu aprūpes mājās pakalpojumu, sociālā dienesta darbiniekiem ir nepieciešams novērtēt pieteicējas pašaprūpes spējas, novērtēt sociālo situāciju dzīvesvietā un sastādīt individuālās sociālās aprūpes plānu. Ievērojot minēto, pieteicēja aicināta līdz 2017.gada 23.oktobrim vienoties ar sociālā darba speciālisti par tikšanos pieteicējas dzīvesvietā *(lietas 54.lapa)*. Par tikšanos dzīvesvietā pašaprūpes spēju un sociālās situācijas izvērtēšanai pieteicēja informēta arī telefoniski 2017.gada 12.oktobrī un 2017.gada 20.oktobrī.

2017.gada 2.novembrī sociālais dienests sastādījis Apsekošanas aktu, ka, ierodoties pieteicējas dzīvesvietā izvērtēt vajadzības pēc sociālajiem pakalpojumiem un personas funkcionālās un pašaprūpes spējas, pieteicēja ar savu māsu sociālās darbinieces sagaidījusi pie mājas vārtiem un teikusi, ka nevienu savā īpašumā nelaidīšot. Sociālās darbinieces piedāvājušas veikt pārrunas un aizpildīt vajadzību pēc sociālajiem pakalpojumiem novērtējuma karti ārā pie vārtiem, uz ko pieteicēja atbildējusi, ka nevēlas sarunāties ar darbiniecēm un aizpildīt kādus dokumentus. Arī pieteicējas māsa atteikusies parakstīt jebkādus dokumentus *(lietas 60.lapa)*.

No minētā secināms, ka pieteicēja ir liegusi sociālajam dienestam izvērtēt aprūpes mājās nodrošināšanas iespējas. No lietas materiāliem arī nav konstatējams, ka pieteicēja būtu vērsusies sociālajā dienestā ar lūgumu nodrošināt aprūpi mājās. Līdz ar to neizpildās saistošo noteikumu Nr.2 45.2.apakšpunktā minētais priekšnoteikums.

[8.3] Pārbaudot Personu datu pārlūku, tiesa konstatē, ka pieteicējai ir dēls /pers. F/, kura deklarētā adrese pabalsta pieprasīšanas brīdī ir /adrese A/kas ir arī pieteicējas deklarētā un faktiskā dzīvesvieta. Tātad neizpildās saistošo noteikumu Nr.2 45.3.apakšpunktā minētais priekšnoteikums, ka pabalstu piešķir personai, kurai nav likumīgo apgādnieku.

[8.4] Lietā nav pierādījumu, ka izpildītos saistošo noteikumu Nr.2 45.4.apakšpunktā minētais priekšnoteikums – ārsta izziņa, kas apliecinātu, ka pieteicējai būtu nepieciešama ilgstoša kopšana (nepārtraukti vairāk nekā sešus mēnešus).

Atbilstoši lietā esošajam Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisijas 2015.gada 10.decembra lēmumam Nr.30-2015-20566, pieteicēja no 2015.gada 20.novembra līdz 2017.gada 19.novembrim atzīta par otrās grupas invalīdi. Minētajā lēmumā secināts, ka pieteicējas veselības traucējumi ir par pamatu smagai invaliditātei. Tomēr vienlaicīgi konstatēts, ka pieteicējai ir viegli kustību un gaitas traucējumi *(lietas 27.lapa)*. Minētajā Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisijas lēmumā nav norādīts, ka pieteicējas veselības traucējumi ir tādi, kuru dēļ pieteicējai ir nepieciešama kopšana.

Lietas materiālos atrodas ārsta neirologa 2016.gada 22.janvāra izraksts no pieteicējas ambulatorā pacienta medicīnas kartes, kurā ārsts rekomendējis pieteicējai mājas aprūpi 6 mēnešus *(lietas 51.lapa)*. Savukārt ģimenes ārsts 2016.gada 14.decembra izrakstā no pieteicējas ambulatorā pacienta medicīnas kartes nav norādes par kopšanas nepieciešamību *(lietas 86.lapa)*.

Līdz ar to lietā nav konstatējama kāda ārsta izziņa, kas apliecinātu pieteicējas slikto veselības stāvokli 2017.gada rudenī.

[9] Ņemot vērā minēto, konstatējams, ka neizpildās visi četri saistošo noteikumu Nr.2 45.punktā minētie nosacījumi, kas ir priekšnoteikums labvēlīgas administratīvā akta izdošanai, aprūpes pabalsta piešķiršanai par laika periodu no 2017.gada 1.oktobra līdz 2017.gada 19.novembrim.

[10] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 92.pantu ikviens ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem vai personisko kaitējumu, arī morālo kaitējumu, kas viņam nodarīts ar administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību.

Atbilstoši Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma (turpmāk - Zaudējumu atlīdzināšanas likums) 4.panta pirmajai daļai zaudējuma atlīdzinājuma tiesiskais pamats ir iestādes izdots prettiesisks administratīvais akts vai veikta prettiesiska faktiskā rīcība.

Pieteicēja izteikusi prasījumu par morālā kaitējuma atlīdzinājumu saistībā ar kaitējumu, ko nodarījusi Olaines novada dome sākotnējā lēmuma apstrīdēšanas procesā, vienlaikus atsakot izdot labvēlīgu administratīvo aktu un vienlaikus norādot uz administratīvā akta izdošanas termiņa pagarinājumu. Pieteicējas ieskatā morālā kaitējuma atlīdzinājums 7000 *euro* apmērā pienākas par pieteicējas iesnieguma par aprūpes pabalsta izskatīšanas atlikšanu, tādejādi neatbalstot un pazemojot invalīdi.

Administratīvā procesa likuma 64.panta pirmā daļa noteic, ja administratīvā lieta ierosināta uz iesnieguma pamata, iestāde pieņem lēmumu par administratīvā akta izdošanu viena mēneša laikā no iesnieguma saņemšanas dienas, ja likumā nav noteikts cits termiņš vai citā normatīvajā aktā — īsāks termiņš administratīvā akta izdošanai.

No lietas materiāliem izriet, ka pieteicējas iesniegums par aprūpes pabalsta piešķiršanu sociālajā dienestā saņemts 2017.gada 9.oktobrī. Savukārt Lēmums, ar kuru atteikts izdot labvēlīgu administratīvo aktu, pieņemts 2017.gada 9.novembrī. Līdz ar to Lēmums ir pieņemts likumā noteiktajā termiņā – mēneša laikā, un nav konstatējama atbildētājas prettiesiska rīcība, atliekot iesnieguma izskatīšanu.

[11] Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2017.gada 5.decembra lēmumu pieteicēja ir atbrīvota no valsts nodevas samaksas par pieteikuma iesniegšanu tiesā.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 126.panta ceturto daļu, ja pieteicējs no valsts nodevas samaksas ar tiesas lēmumu bijis pilnīgi vai daļēji atbrīvots, pieteikuma noraidīšanas gadījumā pieteicējam ir pienākums atmaksāt valstij valsts nodevu pilnā apmērā triju mēnešu laikā pēc sprieduma stāšanās spēkā.

Savukārt minētā panta piektā daļa paredz, ka šā panta ceturtajā daļā paredzētais pieteicēja pienākums pieteikuma noraidīšanas gadījumā samaksāt valsts nodevu nav attiecināms uz tiem pieteicējiem, kuri pieteikumu iesnieguši par administratīvo aktu sociālās drošības jomā (pensijas, pabalsti u.tml.).

Tā kā pieteicējas pieteikums par labvēlīga administratīvā akta izdošanu konkrētajā gadījumā ir attiecināms uz sociālās drošības jomu, pieteicējai nav uzliekams pienākums atmaksāt valstij valsts nodevu.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.-251.pantu un 289.-291.pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

noraidīt /pers. B/ pieteikumu daļā par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru /pers. B/ tiktu piešķirts aprūpes pabalsts 135 *euro* par laika periodu no 2017.gada 1.oktobra līdz 2017.gada 19.novembrim un par morālā kaitējuma atlīdzinājumu par Olaines novada domes rīcību Olaines sociālā dienesta 2017.gada 12.oktobra lēmuma Nr.1-07/753 apstrīdēšanas procesā.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no tā sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnese R.Migla